

SENTÈNCIA

En nom del Poble Andorrà.-

A la vila d'Andorra la Vella, el 20 de setembre del 2016.

Reunida la Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del M.I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY, i els magistrats M.I. Sr. Vincent ANIÈRE i M.I. Sr. Carles CRUZ MORATONES, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- La Sra. B.G.G. va presentar demanda laboral el 20-03-2013 contra la societat T., SA, sol·licitant que es condemnés a la demandada a satisfer-li la suma total de 20.520.-euros bruts en concepte d'indemnització per desistiment justificat, al pagament dels interessos legals corresponents, a declarar i cotitzar prop de la CASS, així com al pagament de totes les costes judicials inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

II.- La representació processal de la societat T., SA, es va oposar totalment a la demanda, demanant la seva íntegra desestimació.

III.- L'Hble. Tribunal Unipersonal del Batlle va dictar Sentència, de data 01-04-2016, decidint

“PRIMER.- *Desestimar la demanda formulada en data 20 de març de 2013 per part de la Sra. B.G.G. contra la societat T. S.A.*

SEGON.- *No efectuar una especial condemna en costes d'acord amb l'establert al fonament de dret sisè.”.*

IV.- Contra aquesta resolució ambdues parts han interposat recurs d'apel·lació.

La representació processal de la Sra. B.G.G. demana la seva revocació íntegra, dictant-se una nova estimant les seves demandes, amb imposició a l'adversa de les costes d'ambdues instàncies .

La representació processal de la societat T., SA, demana la revocació parcial de la Sentència en el sentit d'imposar les costes judicials de primera instància a la part agent, amb imposició també de les de segona instància.

Ha actuat com a magistrat ponent el M.I. Sr. Vincent ANIÈRE.

FONAMENTS DE DRET

I.- Ha quedat acreditat a les actuacions que segons contracte de treball del 08-01-2002, la Sra. B.G.G. treballava per la societat T., SA.

L'empresa es dedica a la fabricació de targetes plàstiques bancàries i targetes comercials, i la Sra. B.G.G. treballava en qualitat d'ajudant offset al departament d'impressió.

En data 06-02-2013, la Dra. S., metge del treball, la va declarar no apte per al desenvolupament del seu treball habitual d'ajudant d'impressió i el mateix dia l'empresa li va oferir una reubicació fora del departament d'impressió.

Però, la treballadora no la va acceptar i la relació es va acabar com a conseqüència del seu desistiment mitjançant carta del 20-02-2013 exposant:

“Acuso recepció de la seva comunicació de data 6 de febrer de 2013 i l'informo que molt lamento no poder acceptar la reubicació proposada per l'empresa per la manca de concreció de l'indret on se'm pretén reubicar. S'assenyala en la carta que donaré suport a diferents departaments, però no es detalla on se m'ubicarà ni les condicions de l'indret on tenen prevista aquesta reubicació. Entenc que aquesta manca d'informació, no permet donar fes garanties necessàries sobre la necessitat d'evitar-me l'exposició als productes tòxics que m'han provocat la situació de salut que pateixo i que coneixeu i, per tant, aquesta indeterminació no hem permet acceptar la proposta.

Tant la Doctora S. com el Dr. M.B., han manifestat de forma contundent que no puc estar exposada als productes tòxics que s'utilitzen en l'empresa i que m'han provocat l'alteració ventilatòria que pateixo. Com molt bé saben en tota la fàbrica aquests productes són perceptibles.

En efecte, la causa d'aquest desistiment esta justificada pel fet que durant els 10 anys que porto treballant, l'empresa no ha adoptat mai les mesures de seguretat i de salut en el treball i he estat exposada a productes tòxics sense les mesures de seguretat necessàries per evitar les conseqüències d'aquesta exposició i sense cap mena d'informació. Aquests fets m'han provocat unes greus lesions, que es troben degudament certificades i documentades. Ara, un cop diagnosticades les dolències i havent estat declarada no apta tant pel metge especialista com per la Dra. S., l'empresa pretén reubicar-me en la mateixa fàbrica sense detallar-me l'indret ni garantir-me la seguretat necessària en atenció a les meves dolències, dolències provocades, com sabeu, per l'exposició als productes tòxics que s'utilitzen en l'empresa per fabricar les t. Aquesta situació de treball durant aquests anys m'ha provocat un greu perjudici; doncs, per incompliment per part de l'empresa de les mesures de seguretat i salut en el treball arrel de l'exposició als productes tòxics que s'utilitzen en la fabricació de les t., he estat patit una alteració ventilatòria i asma laboral amb una reducció d'un 80% de la meua capacitat pulmonar.

Als efectes de preservar la meua salut, tenint en compte la situació de treball a l'empresa, la qual m'ha generat aquesta malaltia, i davant d'aquesta

manca de concreció i de la indeterminació de les garanties de protecció de la meua salut pel que fa la reubicació, em veig en l'obligació de rescindir unilateralment i sense preavís el contracte de treball per desistiment justificat d'acord amb el que estableix l'article 97 1 a) i f) de la Llei 35/2008 del 18 de desembre del codi de relacions laborals (...).

Per tant serveixi la present per notificar la rescissió del contracte en base a l'article 97. 1 a) i f) del Codi de relacions laborals per incompliment greu i reiterat per part de l'empresa de les mesures de seguretat i salut en el treball, - incompliments que s'han reiterat per la meua situació d'exposició a productes tòxics durant els 10 anys que he portat treballant a l'empresa, i per l'exposició a un risc superior a l'estricta necessari, havent-me l'empresa ocasionat un greu perjudici, donada la imprudència greu de l'empresa i dels seus representants per no adoptar les mesures de seguretat en el treball necessàries atenent a la toxicitat dels productes utilitzats i ara per manca de determinació de la meua reubicació...".

II.- Examinarem separatament els dos recursos, començant pel de l'empleada que concerneix el caràcter justificat del seu desistiment i en segon lloc el de l'empresa que és només relatiu a les costes.

III.- El recurs de la Sra. B.G.G. és en relació amb la valoració de la prova feta pel tribunal tota vegada que, contràriament a aquest darrer, considera d'una banda que, per manca d'adopció de les mesures necessàries, va ser exposada a un risc superior al que dimana al seu lloc de treball, i d'altra banda, que l'empresa és responsable de les seves patologies. Argumenta en resumit que: 1) no tenia coneixement ni informació, ni tampoc formació suficient en relació als productes tòxics utilitzats en l'empresa ; 2) tant la certificació de la societat P., SL, com el "pla d'emergència i autoprotecció" i com el contracte firmat amb V. són insuficients per considerar que l'empresa havia adaptat mesures de seguretat i de protecció de la salut suficients i abans de la Llei 34/2008 sobre la matèria ; 3) la fotografia dels classificadors contenint les fitxes dels productes utilitzats no prova el seu contingut i no eren de lliure accés i no se sap tots els productes utilitzats ; 4) les mascaretes posades a la

disposició dels treballadors per l'empresa no eren suficients i l'empresa no ha acreditat haver proporcionat un material de protecció adequat ; 5) l'empresa coneix un alt percentatge d'aturs de treball per malalties respiratòries ; 6) no s'obrien mai les finestres i la ventilació era insuficient, i no és fins al 2011 que es van instal·lar xemeneies, quedant en l'ambient substàncies volàtils inacceptables i 7) l'empresa va causar un greu perjudici a la treballadora i és responsable de la seva malaltia professional.

Però el primer que cal recordar és que el desistiment justificat del treballador és una eina de protecció del mateix que li dona la llei quan un incompliment contractual greu de l'empresari el situa en una situació insostenible.

Com s'extreu de la carta de desistiment i com ho indica en el seu correu a la CASS del 18-03-2013, el motiu del seu desistiment no només rau en els invocats incompliments previstos per l'article 97.1 del Codi de relacions laborals, sinó també en el fet que la malaltia pulmonària que pateix (alteració ventilatòria amb atrapament aeri) va ser provocada per l'exposició als productes tòxics utilitzats en la planta d'impressió i que l'empresa no li va donar prou garanties sobre el seu estat de salut en el marc de la reubicació.

Per tant, pertanyia a la treballadora establir la realitat d'aquests fets i que l'empresa va incórrer en l'incompliment previst per l'article 97.1.a (l'incompliment greu, o lleu però reiterat, per part de l'empresa de les mesures de seguretat i salut en el treball, o l'exposició de la persona treballadora a un risc superior a l'estricta que sigui inherent a l'exercici de la seva professió) o 97.1.f (el perjudici dolós o per imprudència greu ocasionat per l'empresa o els seus representants a la persona treballadora) del Codi de relacions laborals.

Ara bé, la possibilitat que existís un fet és molt diferent de la prova d'aquest fet en seu judicial, i força és de constatar que les presents actuacions no han permès demostrar que la malaltia va ser provocada per les condicions de treball de la Sra. B.G.G.

Al respecte, és de gran importància ressaltar que de les manifestacions en autes del Dr. M.B., en ressurt que la Sra. B.G.G. pateix una fragilitat pulmonar (amb la precisió que aquest diagnòstic no té res a veure amb l'asma professional derivada d'isocianats) fent que li va recomanar de no exposar-se a un ambient amb productes químics en suspensió. Però, el mateix pneumòleg indica clarament que és impossible saber quin és l'origen de l'alteració funcional de la pacient i que la seva alteració *"no té perquè tenir una relació causal amb el seu lloc de treball"* (folis 324 i 308-344).

La Dra. S. no ha concretat per quina raó precisa en relació amb la seva malaltia la Sra. B.G.G. no podia més treballar al seu lloc habitual de treball, precisant només que la malaltia d'aquesta podria ser sense relació amb la seva activitat laboral doncs podria ser causada tant per l'exposició a tòxics ambientals com per a d'altres circumstàncies (folis 310-360).

Quant al certificat de la CASS no es pot comparar a un estudi epidemiològic i cap element objectiu, mèdic o tècnic, permet afirmar que el percentatge d'aturs de treball per malalties respiratòries seria anormalment elevat en comparació a d'altres empreses, ni que les malalties causant els referits aturs tenen una relació amb les condicions de treball.

Finalment, no és perquè l'empresa va gestionar la sol·licitud de malaltia professional que això significa que admet que es tracta d'una malaltia professional en relació amb el lloc de treball de la Sra. B.G.G.

Així les coses, a partir del moment on no es pot considerar una relació causal entre la malaltia i el treball, difícilment es pot considerar que l'empresa li va provocar les greus lesions que denuncia, i queda desvirtuada l'afirmació de la carta de desistiment que la treballadora pateix asma laboral i ha perdut 80% de les seves capacitats pulmonàries.

IV.- Quant a l'altre aspecte de la qüestió, és innegable que per a la fabricació de les t. s'utilitzen uns productes potencialment perillosos (encara que no apareixen els isocianats que van tenir tanta importància en el certificat del Dr. M.B. i en l'escrit de demanda).

Per tant, sí que existeix l'exposició a un risc inherent al treball d'ajudant offset al departament d'impressió.

Nogensmenys, el problema era establir si l'empresa va incomplir les mesures de seguretat i salut en el treball, o la va exposar a un risc superior a l'estricta que sigui inherent a l'exercici de la seva professió.

Al respecte, poc tenim que afegir a l'extensa i precisa valoració de les proves feta pel primer jutjador i a la qual ens adherim, afegint el següent.

Quant a la informació i formació sobre els productes utilitzats, no es pot considerar que la Sra. B.G.G. no en va rebre o que la va rebre massa tard.

En efecte, d'una banda, l'empresa sempre ha explicat que les fitxes de seguretat dels productes utilitzats eren a disposició dels empleats, fet que la demandant no ha negat. Com a prova d'aquest fet, l'empresa ha aportat una foto dels classificadors i del lloc on es guarden, i en fase probatori les fitxes mateixes. És només en aquesta alçada, i per tant de manera extemporània, que la demandant critica aquesta prova quan el tribunal ha justament remarcat que li era fàcil contradir aquest punt citant a declarar com a testimonis altres treballadors de l'empresa, les manifestacions dels quals no perden tot interès pel fet de trobar-se en un relació de subordinació.

D'altra banda, apareix que la Sra. B.G.G. va seguir diverses accions de formació i entre elles un curs sobre la formació i la informació de riscos específics al lloc de treball i un sobre la manipulació de productes perillosos i la utilització dels equips individuals de seguretat.

Cal repetir al respecte que el certificat del Dr. M.B. precisa que la pacient havia “*d'evitar l'exposició a ambients amb productes volàtils i en concret isocianats o derivats.*”, (substàncies utilitzades en la fabricació de espuma de poliuretà, vernissos, laques, coles, pintures y plàstics i que apareixen ser de manera general els responsables de l'asma laboral), quan no apareix en autes la presència o la utilització de tals productes en

l'empresa. De fet, la treballadora no els menciona en el seu recurs. Per tant, difícilment es pot considerar que una manca d'informació sobre els productes utilitzats i en relació amb la malaltia.

Malgrat les crítiques que fa ara la recurrent sobre l'empresa P., SL, i les altres iniciatives de l'empresa demandada, el cert és que abans de l'entrada en vigor de la Llei 34/2008, del 18 de desembre, de la seguretat i la salut en el treball, aquesta darrera havia adoptat, des del 2002, diferents mesures relatives a la seguretat i a la salut, i implantat un sistema de prevenció de riscos laborals conforme a la directiva europea, i que aquesta gestió va ser seguida, després de la referida Llei i dins dels terminis legals, de la contractació com a servei de prevenció aliè de la societat V. qui va realitzar l'estudi d'avaluació de riscos laborals.

Quant al sistema de ventilació, el tribunal només ha constatat que l'agent no havia proposat cap prova al respecte per tal de justificar la insuficiència o inadequació del mateix. I constatem que així és.

És cert que en l'informe realitzat al mes de gener del 2012 per l'empresa E. per tal d'avaluar les activitats potencialment contaminants de l'atmosfera de l'empresa T., es veu que aquesta, en el marc de la sol·licitud de procediment ordinari d'autorització ambiental, havia d'aportar al Govern informació complementària sobre la mesura realitzada sobre la màquina offset amb la precisió que *“segons l'estudi per determinar els nivells i diferents compostos volàtils a l'ambient, la secció d'impressió offset conté una concentració de nafta fracció aromàtica lleugera inacceptable”* (foli 520). Però, aquest element aïllat, sense cap altra precisió, i que no ve recolzat per cap explicació tècnica és insuficient per treure'n conclusions i no permet acreditar l'afirmació general segons la qual hi havia substàncies volàtils inacceptables la zona on treballava la Sra. B.G.G., i encara menys a tota l'empresa com es pretén en la carta de desistiment, ni per considerar l'existència d'un incompliment de les normes de seguretat.

Quant a la protecció de la treballadora, ha quedat provat que l'empresa lliurava un equipament de seguretat i que les manipulacions s'havien de fer amb l'uniforme de la feina, guants i mascare. El fet que un

únic treballador qui té un litigi amb l'empresa indiqui que aquestes mascarees no eren les adequades i que no era obligació utilitzar els referits equipaments és insuficient per acreditar aquests fets. En tot cas, res permet considerar que el material de seguretat no era adaptat ni correctament utilitzat per manca de formació o altre.

En resumit, l'incompliment greu de les mesures de seguretat invocat per la demandant per justificar el seu desistiment no queda establert i és amb bon criteri que el tribunal li va denegar el dret a percebre la indemnització prevista per l'article 98 del Codi de relacions laborals.

V.- El recurs de la part empresarial és en relació amb la qüestió de les costes de primera instància ja que considera que s'havien d'imposar a la part agent vençuda.

El tribunal ha considerat que, en base a la facultat establerta a la Novel·la 82, cap. X, la naturalesa laboral del procés juntament amb els dubtes fàctics que *a priori* es podien plantejar justificaven no efectuar una especial imposició de les costes processals.

Aquest criteri es pot confirmar.

En efecte, com ho recorda la part recurrent, si bé, quan es desestima íntegrament la demanda laboral, s'ha d'aplicar per principi el criteri objectiu del venciment, no gensmenys sempre el tribunal té la possibilitat d'aplicar l'excepció prevista per la Novel·la 82,10 si considera l'existència de circumstàncies particulars que ho justifiquin.

En el present cas, considerem que efectivament existien dubtes fàctics, en particular front al redactat dels certificats mèdics dels Drs. M.B. i S., tractant-se a més d'una matèria laboral complicada regida per una legislació relativament recent, i que per tant la Sra. B.G.G. ha pogut legítimament figurar-se que la seva malaltia tenia una causa imputable a l'empresa. Donat que és només l'acció judicial que ha pogut aportar els elements per resoldre la qüestió, l'aplicació de l'excepció suara esmentada queda justificada.

Per tot l'exposat s'ha de confirmar íntegrament la sentència d'instància.

VI.- En virtut del principi del venciment objectiu, la desestimació dels recursos ha de portar a la confirmació de la condemna dels recurrents al pagament de les costes judicials d'aquesta alçada en relació al seu recurs.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas,

La Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

DESESTIMAR els recursos de la Sra. B.G.G. i de la societat T., SA, contra la Sentència de l'Hble. Tribunal Unipersonal del Batlle de data 01-04-2016 que confirmem íntegrament;

IMPOSAR a la Sra. B.G.G. i a la societat T., SA, les costes judicials d'aquesta alçada en relació al seu recurs.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramés testimoni a l'Hble. President de la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.